І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...

Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: в Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXIX. Ч. 168 ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СУБОТА, 1-го ВЕРЕСНЯ 1962 5 ЦЕНТІВ — 5 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, SEPTEMBER 1, 1962 No. 168. VOL. LXIX.

ПРЕЗИДЕНТ КЕННЕДІ НАЙМЕНУВАВ ВІРЦА НА СЕКРЕТАРА ПРАЦІ

Вашингтон. — Президент Кеннеді 30-го серпня найменував дотеперішнього підсекретаря праці В. Вілларда Вірца на секретаря праці, яке то становище залишив Артур Дж. Ґолдберґ, який став суддею Найвищого Суду ЗДА, займаючи пост Ф. Франкфуртера, який зрезиґнував внаслідок недуги. Про номінацію Вірца повідомив Президент на пресовій конференції в Білому Домі, висловивши при тому надію, що Вірц „продовжуватиме добру традицію", яку встановив Ґолдберґ. Перед затрудненням в департаменті праці Вірц працював в тій самій адвокатській спілці, в якій був Адлей Е. Стівенсон. Досі він був правою рукою Ґолберґа під час 19-місячного урядування в департаменті праці. Вірц був у Шикаґо, де довідався про свою номінацію, і де старався привести до заключення договору між спілкою телеграфічних робітників і Шикаґівською та Північною Західньою Залізничою лінією. Голова Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Робітників Джордж Міні заявив, що зорганізоване робітництво вдоволене з номінації Вірца. Не мають нічого проти Вірца і представники підприємців. Колеґи Вірца знають його з того, що він любить важко працювати і вміє гарно промовляти, приготовляючись до промов цілі дні. І Вірц і Ґолдберґ були переконані в тому, що уряд повинен вмішуватися до спорів між робітниками і працедавцями, коли страйк міг би спричинити шкоду інтересам держави. Вірц цікавиться також справою технологічного поступу, головним чином наслідками механізації праці на число затруднених. Недавно Вірц сказав в цій справі таке: „Автоматизація праці, — це хвиля майбутнього, і ми маємо вибирати між тим, чи їхати на її гребені, чи потапати під нею". Як знавець робітничих законів Вірц виступатиме в імені уряду в Конґресі, коли вирішуватимуть ці справи. Перед війною і після неї Вірц був професором права в Нортвестерн університеті, а під час війни був асистентом головного порадника при Раді Воєнної Економіки, а пізніше займав, ще крім професури, й інші становища, пов'язані з проблемами робітництва і продукції.

„Марінер II" передає відомості з космічних просторів

Пасадена, Каліфорнія. — 29-го серпня, коли повітряний корабель „Марінер II" був віддалений від Землі на 447,987 миль, науковці з джетової лябораторії при Каліфорнійському Технологічному Інституті зактивізували всі ті прилади, які находяться в кабіні корабля і на Землю негайно почали надходити електронічні сиґнали, з яких науковці відчитують дані про магнетичні поля, космічний пил, і ті протони, які виходять зі Сонця. Коли „Марінер II" десь в половині грудня цього року буде на висоті Венери у віддалі від неї на 10,000 миль, тоді науковці зактивізують ще дальші інструменти, які будуть обсервувати плянету, про яку досі малощо люди знають, бо над нею завжди знаходиться ґуста пара. Науковці подали деякі дані про лет Марінера в напрямку до Венери. Коли Марінер II був випущений із Флориди 20-го серпня, тоді Земля була віддалена від Венери на 65 мільйонів миль. Коли Марінер II буде летіти попри Венеру в половині грудня, тоді віддаль між обидвома плянетами буде тільки на 36 мільйонів миль. Але Марінер II мусить зробити за той час 180,200,000 миль, бо і Земля і Венера одночасно кружлятимуть довкола Сонця з різними швидкостями. Марінер II летить із швидкістю 7,000 миль на годину, але він має зробити денно малощо не 2 мільйони миль, бо впродовж 109 днів має перелетіти 180,200,000 миль. Як це можливе? Марінер II летить 7,000 миль на годину, — це значить, що він настільки віддалюється впродовж години від Землі. Щоб мати дійсну швидкість, треба ще узгляднити те, що Земля обертається довкола Сонця зі швидкістю 66,000 миль на годину. При цьому треба ще узгляднити інші відношення.

Сенат відкинув проєкт стягати податок від ощадностей в банках

Вашинґтон. — 29-го серпня Сенат більшістю 66-ох до 20-ох голосів відкинув урядовий проєкт, щоб самі банки і підприємства стягали прибутковий податок від прибутків від ощадностей та дивіденд. Згідно з теперішнім законом власники ощадностей і дивіденд мають щороку зголошувати в податкових заявах прибутки з дивіденд і ощадностей. Але державна скарбниця обраховує, що річно пропадає коло дол. 780 мільйонів, бо не всі американці точно подають в своїх заявах прибутки з цього джерела. Згідно з новим законопроєктом самі банки мають періодично вплачувати податок від ощадностей своїх клієнтів. Те саме робили б компанії при виплачуванні дивіденд від акцій. Цей податок виносив би 20 відсотків від прибутків від ощадностей. Коли хтось має в банку дол. 500, то його відсотки виносили б річно (по 4%) — дол. 20. Банк виплатив би власникові щадничої книжечки тільки дол. 16, бо дол. 4 відослав би як податок до державної скарбниці. Уряд сподівається, що спільна конференція зможе ще змінити рішення Сенату в цій справі, бо Палата Репрезентантів ухвалила урядовий проєкт в цій справі.

В АМЕРИЦІ

● **Конґресмен Пітер Ф. Мак** вніс законопроєкт, щоб день 12-го лютого 1965 визнати за „День Лінкольна", який був би вільним від праці. Цим способом треба б відзначити 100-річчя закінчення головного діла Лінкольна — збереження єдности ЗДА. Лінкольн народився 12-го лютого 1812, а згинув 15-го квітня 1865 р.

● **Губернатор стейту Алабама** Джан Петтерсон повідомив, що він визначив 20-членну комісію, яка вивчає справу перемінити бойовий корабель „Алабама", який стоїть безчинно в порті, на пам'ятник другої світової війни в Алабамі.

● **Цієї осени члени Крайової Ґвардії** будуть доусно щепитися проти поліо. Нащеплять 400,000 ґвардистів і 70,000 летунів Крайової Ґвардії. Департамент оборони повідомив, що щепитися будуть проти поліо вояки армії, моряки і летуни.

● **Комісар шкільництва в нюйоркському стейті** д-р Джеймс Е. Аллен заявив, що одна строфа американського гимну, де згадується про Бога, не може бути щоденною молитвою в школах, але діти можуть співати, виголошувати або читати цю строфу, як схочуть. Шкільна Рада в Гіксвіллі, Лонґ Айленд, Н. Й., хотіла з одної строфи зробити молитву в школах, але це протиставилося б рішенню Найвищого Суду.

ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ УНС ВІДБУВ ПЕРШІ ПОКОНВЕНЦІЙНІ НАРАДИ

Союзівка, Керґонксон. — В четвер, 30-го серпня Головний Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу відбув на цій своїй оселі перші поконвенційні наради, розглянувши та вирішивши ряд організаційних, фінансових та видавничих і громадських справ цієї великої організації. В нарадах взяли участь головний предсідник Йосип Лисогір, що проводив ними, заступники гол. предсідника інж. Степан Куропась і Анна Герман, гол. секретар д-р Ярослав Падох і гол. касир Роман Слободян як також головні контролери д-р Володимир Галан і дир. Петро Пуцило. Із звітування гол. касира Романа Слободяна виходить, що майно УНСоюзу від попередніх нарад Екзекутивного Комітету в квітні ц. р. збільшилося на загальну суму $ 727,000, після виплати 214,000 долярів дивіденд членам та покриття коштів 25-ої конвенції, що виносили 133,000 долярів. З цього майна $ 270,000 інвестовано в гіпотечних позиках (морґеджах) переважно для членів УНС, а в стадії розгляду і полагоджування є подань на 449,000 долярів дальших гіпотечних позичок. В звітовому часі також продано менш шеприбуткових старих бондів на суму $180,000 та закуплено більшеприбуткових нових бондів за суму $ 70,000. Окремо обговорено справу інвестиції союзового майна в народних домах, школах і церквах. Вважаючи такі позички за поважний вклад УНСоюзу в розбудову та розвиток нашого суспільного життя, винесено принципову постанову не відмовляти таких позичок, якщо вони вміщаються в рамках законів та мають повне забезпечення - гарантію, обмеживши загальну суму таких гіпотечних позичок до двох відсотків загального майна УНС.

В рамках цієї постанови признано дол. 240,000 гіпотечної позики на нову школу української католицької парафії св. Петра і Павла в Джерзі Сіті та дол. 40,000 такої ж позички на українську православну церкву св. Петра і Павла в Шикаґо. Обговорено та відповідно вирішено справу гіпотечних позичок на дім УНО в Сейнт Катринс та на дім Гетьманської організації в Торонті в Канаді. Після звіту гол. секретаря д-ра Я. Падоха про організаційний стан та рух членства в УНСоюзі та основно обміркувавши дальші організаційні можливості і потреби, рішено проголосити знову організаційну „Кампанію Конвенційного Року" та признати за організацію членів в її рямках ті самі великі організаційні нагороди, що обов'язували в конвенційній кампанії. Обмірковано та рішено приступити негайно в межах можливостей до здійснення всіх конвенційних ухвал, зокрема до негайної перевірки можливостей введення схваленого конвенцією нового часового забезпечення. Рішено також з Новим Роком перевести в життя ухвалу конвенції про переведення в стан активних членів на відповідних умовах власників виплачених забезпечених грамот. Під час нарад окрему увагу віддано справам відпочинково - виховної оселі УНСоюзу „Союзівка", ствердивши дальший її задовільний стан і розвиток, доказом чого може послужити факт, що загальні прибутки оселі в цьому ще незакінченому сезоні збільшилися на 5 відс. в порівнанні зі станом попереднього року. Обміркувавши ще ряд видавничих і громадських справ, включно із репрезентацією УНСоюзу на найближчому Конґресі Американських Українців, наради, що тривали цілий день, закінчено о год. 6-ій ввечері.

Цього ж дня, перед засіданням Головної Екзекутиви УНС відбулося на Союзівці формальне закінчення Курсів Українознавства, під час якого учасникам курсів були роздані свідоцтва. Усіх учасників курсів було 48, в тому 24 юнаки і 24 юначки. До вищої кляси вчащало 21 студентів, до початкової 27 студентів. З почесним відзначенням закінчило Курси Українознавства шість студентів, в тому чотири, народжені вже тут, із третьої генерації української іміґрації.

Мирослава Драган, активний член своєї громади, померла в Джерзі Сіті

Сл. п. Мирослава Драган

Джерзі Сіті. — В четвер 30-го серпня в пополудневих годинах тут померла на 48-му році життя, після довгої і важкої недуги, Мирослава з Головків Драган, кол. політв'язень та активний член української громади в Джерзі Сіті: голова „Рідної Школи", секретарка Народного Дому і Комітету Пам'ятника Шевченкові, заступниця голови Округжного Комітету Відділів УНСоюзу, кол. голова Пластприяту. Одним з останніх її публічних виступів перед затяжною недугою була презентація дебютантов на вечерницях „Червоної Калини" в лютому біжучого року. Покійна народилася в Сокалі в Західній Україні 30-го липня 1914-го року, в родині професора гімназії Григорія та Євгенії з Вачинських Головків. На другий день після її народження батько її був покликаний до військової служби як офіцер австрійської армії і того самого року поляг в боях на італійському фронті. Її мати із трьома малими дочками перейшла жити до Львова, де опісля вийшла заміж за Софрона Ференцевича, який також недавно помер в Джерзі Сіті. Бувши ще в школі, в державному учительському семінарі, Покійна була найактивніша в студентському житті та в українському визвольному русі. Заарештована в 1933-му році за приналежність до Організації Українських Націоналістів (ОУН), була засуджена на три роки ув'язнення та відбула присуд в відомій в'язниці для жінок у Фордоні. Після відбуття скороченого до половини амнестією вироку, Покійна, спочатку як урядничка відомої української фірми „Фортуна Нова" і опісля Союзу Українок і публікації „Жінка", була одною з найближчих співробітниць відомої української жіночої провідниці п-ні Мілени Рудницької та продовжувала свою активність, зокрема в організуванні та освідомлюванні українського жіноцтва. Вийшовши в листопаді 1937-го року заміж за теперішнього редактора „Свободи" Антона Драгана, Покійна рік пізніше опинилася закордоном, куди раніше силою обставин дістався її чоловік. Після другої світової війни вона, разом з сотнями тисяч інших українців опинилася на скитальщині в Західній Німеччині, де працювала в багатьох таборах як урядовець доброчинности відомої УНРРА. В 1949-му році приїхала до ЗДА, де вже з весни 1946-го перебував її чоловік. Осиротила Покійна чоловіка, 21-літню дочку Оксану і 9-літнього сина Бориса, маму Євгенію Ференцевич та відомих із своєї громадської активности двох братів і чотири сестри з родинами, які ... ніку ближчу і дальшу родину та свою громаду, якім була всеціло віддана. Панахида мала відбутися в п'ятницю, 31-го серпня, о год. 7-ій ввечері в похоронному заведенні Івана Ковальчика в Джерзі Сіті, а похорон призначений на суботу, 1-го вересня, о год. 9-ій рано із згаданого похоронного заведення до місцевої української католицької церкви св. Петра і Павла, а опісля на цвинтар Святого Хреста в Порт Арлінґтон, Н. Дж.

ПІСЛЯ ЗБРОЙНОЇ СУТИЧКИ В АЛЬЖИРІ

Альжирські вояки і цікаві діти з мусульманської дільниці Касбаґ на одній із вулиць цієї дільниці після кривавої сутички із прихильниками Бена Беллі, в якій було понад 20 вбитих і ранених.

Перед атентатом на де Ґоля в Парижі перебував провідник антиґолістів Сустель

Париж. — Згідно з повідомленням з добре поінформованих кіл, у Парижі перебував в якійсь конспіративній місії минулого тижня, безпосередньо перед атентатом на де Ґоля, провідник антидеґолівського руху, колишній французький міністер Жак Сустель. Прибув він до Парижу секретно дня 21-го серпня з якоїсь невідомої країни, правдоподібно з Австрії, де живе тепер теж Жорж Бідо, колишній французький прем'єр і теж запеклий противник де Ґоля. На думку офіційних кіл, метою відвідин Сустеля в Парижі були наради з провідниками підпільного антиґолівського руху у Франції, але немає ніяких даних про те, що Сустель перебував у Парижі у зв'язку з підготовою атентату на де Ґоля. Після нарад у Парижі Сустель виїхав знову в невідомому напрямку, правдоподібно до Німеччини. До 17-го серпня Сустель перебував в Італії і був депортований до австрійської границі, яку він перейшов. Сустель і Бідо є провідними членами антиґолівської Ради Національного Резистансу. Під час другої світової війни Сустель був близьким співробітником де Ґоля і діячем визвольного французького руху. Він був організатором ґолівського руху і після приходу де Ґоля до влади був міністром інформації в його уряді. Був Сустель також генеральним губернатором Альжиру, і коли де Ґоль започаткував політику спрямовану на признання незалежности Альжиру, Сустель порвав з де Ґолем і приєднався до екстремістичного антиґолівського руху.

● На пресовій конференції президент Кеннеді повідомив, що на Міжнародних Поліфонічних Змаганнях в Ареццо, в Італії, 40-членний мішаний хор стейтового університету Арканзо з Літтел Року здобув першу нагороду. В тих змаганнях брали участь 27 хорів із різних країн світу. На другий тиждень цей хор із Літтел Року, який називається „Сколи Канторум", у вівторок 4-го вересня співатиме в Білому Домі в кімнаті ровз ґарден. Хор співав в таких містах: Париж, Женева, Цюріх, Рим і Амстердам. Перша нагорода виносить 300,000 лір (дол. 480). Її передали хорові президент Італії Сені і прем'єр Фанфані.

Зустрічі, конвенції і спортові змагання виповнять великий кінець тижня у ЗДА

Зв'язаний із Днем Праці, великий кінець тижня, що припадає цього року на дні 1 до 3-го вересня, буде виповнений зустрічами, здвигами і конвенціями багатьох українських організацій, головним чином молодечих. Ювілейна Пластова Зустріч, що почалася у вівторок 28-го серпня на Пластовій Оселі в Іст Четгем, буде завершена спеціяльними урочистостями й імпрезами-вечерами, змаганнями і ватрою в суботу 1-го вересня і архиєрейськими Службами Божими та заключною ватрою в неділю 2-го вересня. Крім майже двох тисяч молоді, яка вже бере участь в зустрічі, сподіваються на Пластовій Оселі в Іст Четгем Н. Й. також численних гостей з-поміж батьків і громадянства, для яких приготовані уже нічліги і шатра.

В Маямі Біч на соняшній Флориді почалася вже в п'ятницю і триватиме усі три дні початку вересня 29-конвенція Ліги Української Молоді Північної Америки і в той же сам час у Лігайтоні, Па., на Оселі ім. Ольжича радитиме Конвенція МУН — Молоді Української Національности, в рамцях якої передбачені теж спортові змагання та вибір „Королеви МУН". Оселя УНСоюзу Союзівка в Керґонксон Ню Йорк, перебуватиме в ці дні під знаком плавацьких і тенісових змагань, влаштовуваних Карпатським Лещетарським Клюбом. Спілка Української Молоді Америки влаштовує в ці дні для відзначення 20-річчя постання Української Повстанчої Армії два свої з'тиги, один на Оселі „Київ" біля Дітройту Миш., і другий на Оселі СУМА в Еленвіл, Н. Й. На українській Оселі „Діброва" теж біля Дітройту, Миш., відбудеться в днях 1—3 вересня товариська зустріч дивізійників ЗДА і Канади з гутірками, ватрою, пікніком і танками. На Оселі „Верховина" в Ґлен Спей запланований на ці дні 2-ий з'їзд ОДУМ — Об'єднання Демократичної Української Молоді. На цій же Оселі відбудеться також і четвертий З'їзд Збаражан, скликаний Об'єднанням Збаражан Америки і Канади.

АСОЦІЯЦІЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ПРОФЕСОРІВ ВІДБУВАЄ СВОЇ РІЧНІ ЗБОРИ

Ню Йорк. — Недавно заснована Українсько-Американська Асоціяція Університетських Професорів, яка нараховує тепер 56 членів, відбуде в суботу дня 1 вересня ц.р. в приміщенні Українського Інституту Америки свої річні загальні збори. На порядку нарад будуть звідомлення з діяльности, вибір нової ради директорів й інших членів управи Асоціяції, справа її видань і проблема допомоги потребуючим студентам.

ПОЛІТИЧНЕ БЮРО В АЛЬЖИРІ ЗАКЛИКАЄ АРМІЮ ДО БОРОТЬБИ З „БУНТІВНИКАМИ"

Альжир. — Очолюване Беном Беллею і Мохаммедом Кідером Політичне Бюро звернулося до льояльних до нього військових командувачів з вимогою виступити проти „бунтівників", значить, командувань третьої і четвертої військових округ, які відмовилися визнавати Політичне Бюро, як державний провід країни. Про рішення Політичного Бюра в цьому напрямку поінформував пресові аґенції Мохаммед Кідер, генеральний секретар Бюра. Згідно з цим рішенням, Політичне Бюро звернулося до генерального штабу альжирської армії і до командантів першої, другої, п'ятої і шостої військових округ з дорученням вислати військові з'єднання до столиці країни Альжиру, щоб „допомогти Політичному Бюрові відновити порядок і встановити безпеку в місті". У відповідь на це повідомлення, команданти третьої і четвертої військових округ проголосили заяву, що вони будуть боронити підлеглу їм територію за всяку ціну. Доручення Політичного Бюра, щоб льояльні до нього військові з'єднання, виступили проти інших альжирських з'єднань, які відмовилися визнати його владу, отворило в Альжирі ситуацію дуже близьку вже до громадянської війни. Протеж, у політичних колах, ознайомлених з тенденціями в альжирському націоналістичному русі, не передбачають, щоб теперішня ворожнеча між політичними провідниками і двома відламами військовиків розвинулася в ширші мілітарні операції. Вона може виявитися на думку обсерваторів, щонайбільше в невеликих збройних сутичках і в стрілянині так, як це було останніми днями в альжирській дільниці Касбаґ, в якій за найновішими даними, згинуло п'ять вояків із військових з'єднань четвертої округи. Політичне Бюро, яке досі урядувало в столиці, припинило виконування своїх функцій. Його урядові приміщення порожні і їх охороняють вояки четвертої військової округи. Бен Белла виїхав заздалегідь, ще під кінець минулого тижня, до західнього Альжиру і тут же виїхав Мохаммед Кідер й інші льояльні до Бена Беллі члени Політичного Бюра. Місце перебування Бена Беллі тримають в таємниці. Спілка альжирських робітників, опублікувала у зв'язку із створеною ситуацією заклик проти застосування збройної сили у внутрішній боротьбі між політичними провідниками і висловила вимогу відбуття негайної зустрічі всіх провідників альжирської революції. Виступили проти рішення Політичного Бюра теж і політичні противники Бена Беллі Мохаммед Будіаф й Алькасем Крім, засуджуючи це рішення, як заклик до братовбивчої війни і кровопролиття. Широкі маси населення не заявляються ні по одній, ні по другій стороні, але вимагають спокою, праці і хліба.

Джансон остерігає населення Кипру проти загрози комунізму

Нікозія, Кипр. — Віце-президент Линдон Б. Джансон в своїй подорожі по азійських і европейських країнах 30-го серпня ц. р. прибув до нової Республіки Кипру, де населення вітало щиро американського гостя, що досі був найвищим закордонним достойником, який відвідав цей острів після здобуття самостійности. На летовищі вітав Джансона віце-президент Фазіль Кутчук, присутні тисячі населення на вулицях вітали окликами кавалькаду авт, що супроводила американського віце - президента. В розмові з президентом Кипру Джансон остерігав нову країну перед небезпекою, яка грозить цій малій ключовій державі до близького Сходу від комуністів. На Кипрі перебуває совєтська амбасада, яка має аж 50 працівників, на три рази стільки, як мериканська амбасада. На Кипрі є добре зорганізована і керована Москвою Комуністична партія, яка має 10,000 членів, і яка старається опанувати молодь та робітничі організації. Всього населення на Кипрі є 578,000, і те населення є найбагатше в порівнянні з іншими східніми країнами, крім Ізраїлю.

Арґентинська армія перед новою кризою

Буенос Айрес. — 30-го серпня в Арґентині виникла загроза нової урядової кризи, яка може привести до нового перевороту та скинути уряд теперішнього президента Хосе Марії Ґвіда. Цю кризу спричинив полковник Хуан Франціско Ґевара, який в 1955-му році допоміг був скинути режим диктатора Хуана Д. Перона, і якого вважають за крайнього націоналіста. Він видав заяву в якій гостро атакує головних провідників тієї групи, яка стоїть в опозиції до армії, це значить демократичної групи. Цю заяву полковника Ґевари надрукували часописи, і її поширено вночі між вояками армії. Найбільше ускладнює становище те, що обидві військові групи, і „демократична" і „націоналістична" мають в себе таких людей, які є за те, щоб силою скинути теперішній уряд президента Ґвіда. 29-го серпня президент наймeнував нового міністра війни Адольфа Лянуса, який є журналістом, і який мав би знайти середню дорогу між обидвома військовими групами та не допустити до перевороту.

У СВІТІ

● **Фонд опіки над дітьми** при Об'єднаних Націях призначив дол. 670,000 на допомогу для одного мільйона альжирських дітей. За ці гроші мають купити харчі, вітаміни, спорошковане повне молоко для дітей та деякі ліки для дітей.

● **До Голляндії** на голляндській Новій Ґвінеї прибули індонезійські генерали, які мають бути зв'язковими офіцерами при здійснюванні умови про заключення перемир'я.

● **Нижча Палата** індійського парляменту прийняла закон про створення нової держави, вже 16-ої, в Індійській Юнії. Ця держава називається Наґаланд. Закон має ще вирішити вища палата парляменту.

● **Країна Европейського Спільного Ринку** турбується тим, що бракує робітних сил, і тому є труднощі в поширенні деяких економічних секторів. Плянується кожного року перешколювати річно по 10,000 італійських робітників, бо в південній Італії є надвишка робітних сил.

● **Голова Французького Товариства Атлантійської Спільноти** адмірал Антуан Саля заявив, що „велика більшість французького народу є прихильниками нової приязни і порозуміння з Німеччиною, що підтримують французький президент де Голь і німецький канцлер Аденауер.

● **Віце - президент Джансон**, бувши в Істанбулі (Царгороді) в Туреччині, відвідав місцевий базар, де оглядав різні стенди та вітався з людьми, подаючи їм руку. Турки щиро вітали американського гостя.

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J

80-річчя Дня Праці

Вісімдесят років тому, 5-го вересня 1882-го року, робітники Ню Йорку, згуртовані в організації „Лицарі Праці", влаштували в Юніон Сквері першу робітничу маніфестацію з участю понад 20.000 осіб, після якої відбувся похід головною вулицею міста — Бродвеєм. Такі ж маніфестації відбулися в наступних роках, і вони стали початком щорічного урочистого відзначування Дня Праці у кожний перший понеділок місяця вересня. Згодом, після прийняття спеціяльних законів і резолюцій легіслятурами стейтів і Конгресом ЗДА. День Праці американського робітництва став загальним національним і державним святковим днем.

Святкуючи вперше День Праці у вересні 1882-го року, американські робітники виступали з гаслами рівности всіх людей, загального добробуту, а також з вимогами восьмигодинного дня праці, відповідного часу на відпочинок та дозвілля і водночас із цим права на організування професійних спілок. Вимоги робітництва зустріли публічна опінія і власники індустрійних та ремісничих підприємств з тривогою, мовляв, вони спрямовані на знищення, банкрутство всієї американської економіки.

Але, не зважаючи на алярми, пересторогу, а то й гостру боротьбу підприємців із робітниками, ці вимоги не тільки не привели до краху, а, навпаки, робітництво, добиваючись все більших прав, допомогло американській економіці в її щораз більшому розвитку.

Американське робітництво добилося незвичайних успіхів також і в боротьбі за свою організованість, за покращання умов праці, за збільшення заробітних платень. Робітничі спілки, які в 1882-му році об'єднували всього лише 45.000 робітників, нараховують нині яких двадцять мільйонів. Одне тільки робітниче об'єднання — Американська Федерація Праці — Конгрес Індустрійних Робітників — охоплює понад шістнадцять мільйонів членів.

Вісімдесят років тому пересічна заробітна платня американського робітника становила 12 долярів на тиждень, сьогодні його пересічна платня становить уже понад 90 долярів і, не зважаючи на зменшення вартости доляра, американський робітник має можливість купувати тепер в чотири рази більше харчів і предметів щоденного вжитку, як у вересні 1882-го року, в час першої маніфестації на нюйоркському Юніон Сквері і Бродвеї. Працювали тоді робітники 60 годин на тиждень, а тепер працюють уже по вісім годин, значить 40 годин на тиждень, і в багатьох випадках уже тільки по сім годин, добиваючись дальшого зменшення годин праці. Непомірно зросли з того часу й усі заходи в ділянці соціяльного забезпечення, охорони здоров'я робітників, покращання умов праці та ін. Мінімальна заробітна платня виносить сьогодні 1.25 доляра на годину. Коротко кажучи, на робітничому фронті у ЗДА відбулася велетенська безкровна революція, яка в основі змінила обличчя країни і має незаперечно глибокий вплив на розвиток робітничого руху в усьому світі.

Святкуючи свій День Праці і відзначаючи в цьому році ще й ювілейну його дату — 80-річчя з дня його встановлення — в умовах радісного й достатнього дозвілля, американське робітництво може бути горде з свого пройденого шляху, з своїх здобутків і досягнень. З почуттям справжнього задоволення може протиставити воно ці успіхи й досягнення утопійним і даремним зусиллям міжнародного комунізму збудувати з допомогою терору і невільничої праці „робітничий рай" на землі.

Перед новою диверсією

У холодній війні проти Заходу, що її комуністична і так звана прогресивна пропаганда визначає, як мирну коекзистенцію двох протилежних суспільних і політичних систем, Москва докладає всіх старань, щоб підірвати могутність, вплив та престиж ЗДА і вільного світу. Спрямовані на ту ціль усі совєтські заходи, секретні й явні, підривні й наступальні, ведені комуністами під виглядом „визвольних рухів" збройні агресії на ту чи іншу країну світу, розпалювані безупинно совєтськими експозитурами вогнища неспокою, такі, як Східній Берлін із його „муром ганьби", Куба, В'єтнам. Вимірені проти ЗДА та вільного світу і такі технологічні нібито успіхи СССР, як одночасне випущення двох космічних кабін в орбіту навколо Землі, безпосередньо після якого прийшли нові погрози й ультиматуми маршала Малиновського і Хрущова, щоб, мовляв, в обличчі технологічної і мілітарної переваги СССР Захід погодився на совєтські вимоги і вивів із Західнього Берліну свої залоги, які під сучасну пору є найголовнішою і єдиною перешкодою в московському поході на опанування цілої Німеччини.

По тій самій лінії і на ту саму ціль спрямована також і задумана в Москві диверсія із поновними відвідинами Хрущова у ЗДА, що мали б бути повторенням провокаційних відвідин совєтського диктатора в 1960-му році, коли він, прибувши на Генеральну Асамблею Об'єднаних Націй, використав їхню трибуну для брутальних атак на ЗДА й інші країни вільного світу. Як виходить із пресових повідомлень і з аналізи останніх виступів і потягнень Хрущова, його поїздка до Ню Йорку для участи в цьогорічній Асамблеї ОН не лише правдоподібна, але майже певна. Її можливости не виключає також і американський уряд, зокрема президент ЗДА Кеннеді. Прибуде Хрущов до ЗДА, ясна річ, не для злагоди, не для порозуміння в таких чи інших спірних проблемах, не для шукання шляхів виходу з тих чи інших міжнародних конфліктів, але для їх загострення і поглиблення. Вислідом цих нових відвідин будуть неминуче нові провокації і агресивні затії очолюваного Москвою, комуністичного бльоку.

Нова хрущовська диверсія, з допомогою якої Москва буде намагатися вирішити у свою користь справу Берліну, разом з цим послабити політично ЗДА й НАТО і підірвати Европейський Спільний Ринок, вимагає не тільки пильної уваги, але й рішучої протидії вільного світу на чолі із ЗДА. Вже тепер з провідних пресових трибун ЗДА відносяться голоси з категоричною вимогою, щоб — на випадок приїзду Хрущова до Ню Йорку, двері З'єдинених Держав залишилися замкнені перед цим душогубом, тираном і шантажистом. Публічна опінія ЗДА висловлюється рішуче проти будь-яких спроб хоч би навіть інформативної зустрічі Президента ЗДА із совєтським диктатором, стверджуючи, що усі усміхи, стискання рук й обійми будуть використані комуністичною пропагандою виключно в совєтських інтересах, для баламучення світової опінії і брутального одурювання поневолених Москвою народів. „Американський народ, — пише провідний американський публіцист Дж. Е. Сокольський, — не бажає собі, щоб Президент вітав Хрущова чи Тіта, Нассера чи навіть Неру. Президент не може йти в цьому проти публічної опінії. Більшість американців ненавидить ці креатури".

Так само ставляться до евентуального приїзду Хрущова і представники всіх поневолених Москвою народів. Кожна спроба пактування з Хрущовим б'є по інтересах ЗДА і вільного світу. Дверей перед душогубом відкривати невільно.

Ю. Цундик

РЕВОЛЮЦІЯ 20-го СТОЛІТТЯ

(1)

З усіх дотеперішніх революцій в нашій історії ні одна не охоплювала такого широкого простору в географічному понятті і в розумінні проблем, як революція, якої ми є свідком тепер і яку майбутні історики назвуть революцією двадцятого століття. Вона є глобальна, бо охоплює всю нашу плянету й усі ділянки нашого життя.

Детальніший її розгляд унагляднює кілька окремих революцій. Одна з них, яку можна назвати „революцією незаспокоєних прагнень", відбувається в колишніх колоніяльних країнах і в економічно відсталих країнах Південної Америки, Африки й Південної Азії під гаслом національної свободи, гідности й кращого матеріяльного добробуту. Хоч комуністи намагаються підшиватися під неї, вона не має нічого спільного ані з матеріялізмом, ані з комунізмом. Якщо її міряти марксистськими догмами, вона є „буржуазною" революцією, бо не висуває кличів клясової боротьби, а базується на „буржуазній" ідеї нації і її інтересів. Навіть її матеріялістичний аспект є випливом не так матеріялістичних прагнень, як національних амбіцій, бо матеріяльний добробут, за який вона змагається, виступає в першу чергу як символ національної рівности з колишніми колоніяльними володарями, як бажання закріпити національно - державну незалежність також і матеріяльною незалежністю.

„Буржуазна" вона й тим, що її духовими батьками були таки представники західньої ліберальної „буржуазної" системи. Ідею рівности людей занесли до Азії й Африки европейські й американські християнські місіонери, а поглиблювали її в думках провідної еліти колоніяльних народів західньоевропейські й американські школи. Якщо навіть деякі представники цієї еліти, як Нкрума, Секу Туре чи Крішна Менон, і попали в Лондоні чи Парижі під впливи марксизму, то з нього вони здебільша взяли тільки бойові кличі боротьби з капіталізмом, але не як з господарською й суспільно - політичною системою, а лише як з символом колоніяльного панування. Капіталісти для них це не соціяльна кляса, а представники чужого панування.

На окрему увагу заслуговує Південна Америка. Хоч національно вона звільнилася з-під колоніяльного панування ще сто років тому, все ж у ній відзиваються далекі громи революції, подібні до революції в Азії й Африці і під тими самими кличами національної гідности й рівности, скинення власних середньовічного типу февдалів і — часто уявного, а часто й дійсного — панування чужого капіталу.

Революція незаспокоєних прагнень щойно почалася. Якими шляхами вона піде, зараз годі сказати. Комуністам покищо, за винятком Куби, не вдалося охоплені тією революцією країни запрягти до свого воза. Але ця небезпека існує й існуватиме доти, поки існуватиме СССР і поки не будуть заспокоєні прагнення матеріяльного добробуту. Заспокоєння цих прагнень буде непосильним завданням для самих цих країн. Воно вимагає величезного вкладу капіталу, утроє більшого, ніж ці країни самі можуть дати. При наявному прирості населення в економічно відсталих країнах, який часто перевищує 3% на рік, для того, щоб лише задержати існуючий стандарт матеріяльного життя, ці країни мусіли б кожного року заощаджувати від 10 до 12% своєї продукції на творення капіталу. Фактичні ж заощадження у більшості відсталих країн ледве перевищують 5% на рік.

Проблема зорганізування господарського життя і взагалі державного ладу після осягнення першої мети революції — визволення з-під чужого панування — ускладнюється не тільки браком ресурсів, але й браком інтелігенції й фахівців у всіх ділянках державного життя, навіть браком концепції, як це господарське й політичне життя зорганізувати.

У першій стадії революції вся увага й зусилля революційних сил спрямовані до однієї мети: національного визволення. Всі інші проблеми відходять на другорядне місце. У запалі боротьби за визволення видається, що саме визволення автоматично розв'яже всі інші проблеми державного будівництва, започаткує „золоту добу" в житті нації. Коли ж перша мета досягнена, коли пройшло оп'яніння перемогою, коли скінчилося „свято свободи" і приходиться братися до щоденної важкої праці, будувати нову державну будівлю на руїнах старого, щойно тоді виясниться, що сподівана „золота доба" є ще тільки мрією майбутнього, здійснення якої залежить від власного вміння намітити шляхи до її осягнення. Тоді часто приходить усвідомлення трагічного браку заздалегідь продуманого й виготовленого пляну державного будівництва.

В такому становищі опинилося багато молодих країн. Історія в поспіху кинула їх самих на повний небезпек шлях міжнародного політичного життя як самостійні одиниці; кинула їх неприготованими до їзди на цьому шляху: без фахових кадрів, без засобів і капіталу для розбудови господарського життя, з раптово зростаючим населенням, яке домагається не тільки задоволення звичайних матеріяльних потреб, але й негайного здійснення обіцяної „золотої доби".

Під тиском цих обставин їм доводиться шукати концепції розв'язки всіх проблем державного життя й будівництва. Традиції власного історичного минулого цих народів такої концепції нездібні дати. Навпаки, вони часто є перешкодою. Це не означає, що їх треба змести революційним актом так, як це пробували робити московські большевики. Старі традиції необхідні як фундамент, на якому можна будувати нове. Але вони непридатні як зразок нової, модерної державної будівлі.

Д-р Ростислав Сочинський

ЛІКУВАЛЬНІ ЗАБОБОНИ

„. . . пістряк спричиняють ті харчі, які споживає жертва цієї хвороби. . . , Це відноситься також до інших захворінь, як, прим.: артеріосклерози, ненормальності в системі вен, серцевої функції, боляка шлунку, гемороїдів, сайнусу, мігдалків, хронічних затримок, екземи та ін. . . ." — Із статті Дмитра Мільченка у *„Вільному Слові"*, Торонто, Канада, ч. 29-30, 21-29 липня 1962 р.

Коли хтось цікавиться статистикою про здоров'я, то може із сухих цифр зробити цікаві й корисні висновки. Один з них — факт, що люди живуть тепер на світі довше й здоровіше. Ось, наприклад, в Америці пересічний вік людини у 1850-му році був 40 років, у 1900 — 49, в 1950 — 67, а в 1960 — 69 років. І всі дані промовляють за те, що цей вік за 50 дальших років перевищить сімдесятку.

На це склалося багато причин: нові винаходи в ділянці лікування, що до мінімуму обнизили смертність від різних інфекційних недуг, модерні засоби профіляктики, нові методи викривання хвороб, удосконалення хірургічної техніки, плянове раціональне харчування, кращі житлові умови тощо. Не малу ролю відіграло також освідомлення загалу з допомогою ширової медичної освіти. Популярно-медичні статті в часописах, прилюдні доповіді лікарів, радіопередачі та телевізійні покази привчили людей гігієнічно жити, харчуватися, дбати про відпорність організму. Крім того, люди зрозуміли шкідливість некомпетентного самолікування та порад баб - шептух і корисність від регулярних лікарських обслідувань, які часто дають змогу викрити хворобу ще в зародку і побороти її раніше, ніж вона встигне заподіяти непоправну шкоду.

А проте, якби хтось подумав, що медичне освідомлення суспільства вже завершене і що дальша праця у цій ділянці зайва, то дуже помилився б. Во ще й тепер можна зустріти багато людей, погляди яких на проблеми здоров'я є конґломератом непоінформованости, фальшивого всезнайства, наївної поведінки й сліпої віри в забобони.

Найкращим прикладом харчового культизму та ще існуючих передсудів може служити зацитована вгорі стаття, автор якої намагається показати, що майже всі недуги можна вилікувати горіхами, квашеною капустою, лушпинною з картоплі чи огірків, квасним молоком тощо.

Ми згідні з тим, що лікування „хронічної затримки" недовареними баклажанами може мати не тільки 100-, але й 300-відсотковий успіх, бо ярини у напівсирому стані легко можуть викликати біґунку, у випадку ж неуспіху великої шкоди не буде. Занепокоює нас, одначе, твердження, що „пістряк є виличний тільки за допомогою певної дієти", — твердження, яке містить в собі баламутство й нісенітницю, а що найважливіше криє в собі небезпеку й злочинну можливість відтягнути наївного хворого на пістряк від сучасного, компетентного лікування і тим самим засудити його на неуникнену смерть.

Такі й інші знахорські твердження та чорнокнижні звичаї створюють перешкоди в праці лікаря та гігієніста і ускладнюють проблеми суспільного здоров'я. Здебільша ці забобони являють собою мальовничу різнобарвність і екзотику окремих народностей, успадковані від їхніх предків.

Деякі з них перетривали тисячі віків і були створені ще тоді, коли людина стояла на примітивному рівні культури. Хто з нас не чув про Медею, могутню чарівницю із старовинної мітології, яка з розкуйовдженим волоссям панувала на вівтарі Гекати, богині темряви й чорної магії? У великому казані вона варила свої еліксири життя і смерти з квітів і зілля, з каміння, добутого на Далекому Сході, з піску океанських узбереж, совиних голів, вовчих кишок, оленячої печінки, вороних дзьобів, з черев черепах тощо.

Про цю чарівницю можна не тільки прочитати в книжках з античної мітології чи почути з уст старих людей, які оповідають про неї своїм внукам, зганяючи їм сон з очей, але й зустріти її особисто, та ще й не тільки серед папуасів, готентотів та людожерів, а й тут, у метрополії світу, в дільницях Ню Йорку, у Гарлемі, Бронксі чи на нашому рідному „Даунтавні'.

Ось, для прикладу, кілька „квіточок" з цього саду лікувальної мудрости:

Нащадки західніх індіян лікують ще й досі астму витягами з варених у молоці ящірок. Деякі південні мурини — мешканці Гарлему, запевняють, що павутиння, прикладене до свіжої рани, стримує кровотечу й захищає від інфекції. І ви не маєте підстави не вірити цьому, навіть знаючи, що найбільше бактерій перебуває в бруді і поросі, бо це також „випробувана" метода в деяких глухих українських селах.

Деякі мешканці німецької дільниці свято вірять у те, що, коли хворій на кір дитині дати напитися води, чи викупати її, вона може померти. Заступники монгольської раси при запаленні горла перев'язують на ніч шию вовняною шкарпеткою. Ця курація має бути тим успішнішою, чим довше таку шкарпетку носити на нозі вдень. Ірляндці прикладають у таких випадках посипане перцем сало. Норвежці лікують ревматизм мідяним дротом, обкрученим навколо прап'єстка. Деякі жиди з долішньої частини Ню Йорку під час застуди натирають груди гасом чи гусячим лоєм, а своїм дітям дають кидати, з відповідними закляттями, у вогонь перший молочний зуб, що випадає: це, мовляв, забезпечить ріст здорового зуба на місце випалого. Порторіканські молоді жінки вірять, що веснянки зникають з обличчя, коли вмивати лице соком з огірків при місяцевій повні.

Немало наших старих і новоприбулих земляків вішають дітям на шию торбиночки з шапраном, щоб охоронити їх від заразливих недуг. Італійці наповнюють такі торбинки часником, а голляндці — смердючою асафетидою і, треба визнати, мають кращі осяги, ніж українці, бо інфекційно-хвора особа з нормальним нюхом звичайно сторониться від такої дитини.

Ще досі є жінки, які прикладають до чола кришеники сирої бараболі, щоб усунути болі голови. Ці болі може викликати перевтома, напруження очей, синусит чи інша поважніша недуга, що вимагає негайної лікарської опіки і не зникне навіть під впливом картопляних кришок, намоченого в оцті паперу чи льняного мотузка.

Кожна національна група, з яких складається населення Ню Йорку та околиць, байдуже, чи це будуть сирійці, англійці, вірмени, японці, чехи чи французи, має свої передсуди. Ви можете у центрі міста знайти навіть крамниці, що спеціялізуються на продажі різних амулетів для охорони під час епідемії поліомієліту чи інших пошесних недуг.

Таких лікувальних забобонів можна навести безліч. З лікарського погляду одні з них менше, другі дужче шкодять здоров'ю людей. Молода дівчина з веснянками, яка вмивається огірковим соком, не шкодить своєму здоров'ю. Коли ж хворий на сифіліс чи дитячий параліч юнак, замість лікуватися, купує амулет, — це вже загроза не тільки для нього, а й для його середовища.

З усього сказаного цілком ясно випливає думка про потребу боротьби з цими лікувальними передсудами, зокрема, коли їх розповсюджується друкованим словом, яке мало освідомлений читач приймає не як курйозну нісенітницю, а як святу правду.

Звернення УККА до української спільноти у ЗДА

ГРОМАДЯНИ!

Як щорічно, так і в перший понеділок цьогорічного вересня, за традицію, що усім нам у цій великій країні волі стала дорогою — вся Америка вшановуватиме те, чим вона виростала, розквітала, багатіла, міцніла й могутніла.

Те, що зробило її країною добробуту, найбільшою сьогодні в світі потугою.

Буде вшановувати Працю!

Тому й цей день — „День Праці" — є великим святом усіх.

Є святом і для нас, українців.

Бо в цій загальній, великій американській праці, що дала Америці й її людям добробут, що стала притягаючою для працюючих людей з усіх країн — є також поважна участь наших, українських людей.

Є — українська праця!

Праця наших перших поселенців тут — піонерів, праця першої й другої нашої іміграції, є вже, дуже вимовна, праця й тих, що прибули сюди недавно.

Тому ми, українці, у цей „День Праці", вшануємо цю УКРАЇНСЬКУ ПРАЦЮ!

Вшануємо ту працю, яка причинилася до розквіту Америки. Вшануємо, зокрема, ту працю наших людей, що вони її віддавали, віддали й віддають для добра Української Спільноти в Америці. Вшануємо між ними й тих, що ввесь доробок свого трудящого життя жертвували й жертвують тепер для користи й допомоги великій справі українського народу, на працю для неї тут.

Тому й цей день, третій день цьогорічного місяця вересня — для нас, українців — УКРАЇНСЬКИЙ „ДЕНЬ ПРАЦІ"!

Вшановуючи в цей день ВІЛЬНУ ПРАЦЮ ВІЛЬНИХ УКРАЇНСЬКИХ РУК І УМІВ ТУТ — полинемо думками туди, на Рідні Землі, до тих, що закріпаченими лютим загарбником, московським окупантом, руками мусять віддавати свій щоденний важкий труд не собі, не своїм рідним, не своєму народові, не своїй країні — але носієві неволення людини й народів.

ВІТАЄМО ВАС, ВІЛЬНІ ГРОМАДЯНИ АМЕРИКИ, У НАШ „ДЕНЬ ПРАЦІ"!

Український Конгресовий Комітет Америки

Ню Йорк, 28 серпня 1962 р.

Роман Пачовський

ЗАБУТА МОГИЛА ГЕТЬМАНА ПЕТРА ДОРОШЕНКА

(1)

За свіжої пам'яті хочу передати читачам відомості, які припадково відкрив у прегарно виданому і багатоілюстрованому журналі російської аристократії „Столица и Усадьба".

Цей журнал почав появлятися в грудні 1913 р. і вміщував багато матеріялів про Україну, особливо про панські садиби, як Качанівка, маєток Судієнків і ін. В 5-му числі цього журналу з 1-го березня 1914 р. є дві статті, в яких описується садибу Гончарових і село Ярополче у Волоколамськім повіті, де доживав віку наш славний гетьман Петро Дорошенко після того, як на засланні пробув уже воєводою у Вятці в 1679-82 рр. Перша з тих статтей якогось Вл. Ґіляровського під заголовком „Ярополецъ" була написана цим автором ще в 1903 році з нагоди його поїздки з істориком Еварницьким у Ярополче. Стаття містить цікаві відомості про потомків гетьмана в Московщині і, найважніше, дає опис забутої могили гетьмана. Мені не приходилося зустрічати згадки про цю могилу в наших виданнях, тож, думаю, цікаво буде дати переклад цієї статті, особливо тих моментів, які стосуються гетьмана. Теперішні червоні можновладці Москви ледве чи пощадили цю могилу, яка ще сяктак зберігалася за царської влади. Тепер подаю переклад:

„21-го серпня 1833 р. О. С. Пушкін писав дружині: „Я пишу до тебе про мої дальші пригоди з антресолею нашого нікітського дому, куди я щасливо прибув з Ярополча. В Ярополче я прибув пізньою порою, в середу. Наталія Іванівна зустрінула мене якнайкраще . . . Їй дуже хотілося б, щоб ти провела в неї наступне літо. Вона живе дуже самотньо в своїм зруйнованім палаці і розводить квіти над тлінними останками твого прадіда Дорошенка, якому я ходив поклонитися. Семен Федорович, з яким ми великі приятелі, водив мене на його могилу і показував інші особливості Ярополча. Я знайшов у домі стару бібліотеку, і Наталя Іванівна дозволила мені вибрати потрібні книжки. Я забрав їх три десятки, які надішлють нам разом з конфітурою і наливками. Таким чином мій виїзд на Ярополче не був даремний".

Прочитавши це і зацікавившись, я вдався до істориків України (в тексті „Малоросії" — Р. П.), де знайшов вказівки, що Дорошенко помер бездітним. Про яких же нащадків говорить Пушкін? Я поїхав тоді в Москву до свого друга, українського історика Д. І. Еварницького, і спитав його. У відповідь на це він запропонував мені поїхати до дочки покійного поета, Марії Олександрівни Гартунг. Одержавши від Марії О. деякі відомості і листа до її племінниці Олени Борисівни Гончарової, ми поїхали того ж дня в село Ярополче, де поховано гетьмана Дорошенка.

Ярополче, що лежить за 20 верст від Волоколамська, належить Гончаровим. Поміщиця показала нам деякі родові документи, що доказують походження роду Гончарових від Дорошенка. Чудовий палац, побудований якимсь із архітектів часів цариці Єлисавети Петрівни, коли поміщиком Ярополча був А. А. Заґряжський. Чудесний палац дорогий ще тим, що тут не раз гостював О. С. Пушкін. І тепер у старому саді, що мальовничо розкинувся на березі ріки Лами, є густа алея лип, яку звуть Пушкінською. Покійний поет, як кажуть, дуже любив цю алею.

Переді мною зшиток — опис Ярополча, зроблений О. Н. Муравйовим, позначений датою 26-го серпня 1835 р. Але в тім зшитку багато неточностей. Так, наприклад, Дорошенка названо „гетьманом Запорозької Січі", хоч на Січі ніколи не було гетьманів. Смерть Дорошенка подана 1717 року, і це помилка: на його могилі назначений 1698 рік. Село Ярополче велике і торговельне. Ярмарки бувають у п'ятниці, і сюди з'їжджається багато народу з сусідніх селищ. Каплиця, де похований Дорошенко, саме посередині базару. Її вибудовано пізніше, як сказав мені старожил Смолін. Це тип старого російського багатиря. Йому вже дев'ять десятків, але й досі він працює і не цурається чарки. Змалку він був поштарем і державав поштову станцію, часто возив Наталю Николаївну Пушкіну з Ярополча в Клин.

— А Пушкіна ти знав? — спитав я його.

— Егеж, тут бачив, коли він женився з Наталією Николаївною, приїздив сюди, так всі й казали: „Пушкін, Пушкін приїхав!" А хто такий Пушкін, ми тоді не знали. Вже потім довідалися, що це відомий письменник. Мені тоді було біля двадцяти років, пам'ятаю, як сьогодні — їдуть наші панство, а з ними Пушкін до пам'ятника. А пам'ятник, ця сама плита, лежав на землі, довкола нього були стовпи з острішком, навкруги шпіхлірі і каміння навалено. Пушкін довго розбирав напис, а потім і каже нашому панові: „Іване Николаєвичу, годилося б почистити навкруги, та й капличку зробити". А пан, як нині пам'ятаю: „Егеж, треба, зроблю". Скоро потім Іван Николаєвич і поставив цю капличку . . ."

Тепер капличка підупала від старости і навесні О. В. Ґончарова думає її відновити, обвести штахетами і обсадити деревами. Мешканці села Ярополча мало цікавляться цим пам'ятником, і не багато з них знає, хто похований під цією плитою. На наші питання давали найбільш суперечливі відповіді: „донський отаман", „запорозький гетьман", „якийсь там пан з козаків", а один очитаний селянин відповів: — „Кажуть, що гетьман, а справді він був тайний монах, і книжок не бракує про це".

Як би воно не було, кілька років тому були спроби обікрасти могилу гетьмана. Тоді капличка не замикалася, і з внутрішньої сторони під каменем зроблено глибокий підкоп, вийнято людські кості. З'явилася поліція і судові власті, знов закопали могилу, та злочинця не знайшли. Як кажуть, він шукав золотої булави, з якою, нібито, поховали гетьмана. Могила гетьмана являє собою велику муровану каплицю з округлою банею над нею і залізними гратованими дверима, завжди замкненими на замок. Звичайно двері до каплиці ніколи не замикали, але від того часу, як могилу гетьмана потурбували якісь місцеві „шукачі скарбів", що шукали золотої булави, вона завжди замкнена. Всередині каплиці над тлінними останками гетьмана лежить довга гладка вапнякова плита, майже три аршини завдовжки. З боку плити, проти узголів'я, вирізьблена невелика шабля, а під шаблею у гарній віньєті в'язанкою зроблено напис:

„ЛѢТА 7206 НОЯВРЯ ВЪ 9-Й ДЕНЬ ПРЕСТАВИЛСЯ РАБЪ БОЖІИ ГЕТМАНЪ ВОЙСКА ЗАПОРОЖСКАГО ПЕТРЪ ДОРОФЕЕВИЧЪ ДОРОШЕНКО, А ПОЖИВЕ ОТЪ РОЖДЕСТВА СВОЕГО

(Закінчення на сторінці 3-ій)

ЗАБУТА МОГИЛА ГЕТЬМАНА ПЕТРА ДОРОШЕНКА

(Закінчення зі сторінки 2-ої)

71 ГОДЪ ПОЛОЖЕНЪ БЫСТЬ НА СЕМЪ МѢСТѢ".

У другій статті під заголовком „Усадьба Гончаровых", автором якої зазначено Василя Краснова, селянина села Ярополче, є ще така згадка про гетьмана Дорошенка:

„Могила гетьмана Дорошенка знаходиться посеред села. Колись тут була церква і в ній поховали гетьмана під правим крилосом. Та завдяки близькості високого крутого берега Лами, що його підмиває вода, церкву перенесли звідсіль у садибу і на її місці залишився цегляний п'єдестал і нагробник гетьмана. Над ним побудовано каплицю.

Серед селян ходила легенда, що нібито Дорошенко скрився тут від заслання і був учасником Полтавського бою, і що саме він ранив Карла XII перед битвою. На цю тему є навіть луб'яна повість „Таинственный Монахъ" дуже популярна серед місцевого простолюддя. Про те, що Дорошенко переховувався в монашій рясі у Межигір'ю під Києвом сказано і в поета Шевченка в „Кобзарі". Та це було, мабуть, до заслання у Ярополче. Пушкін у листі до своєї жінки називає Дорошенка її прадідом, народна помовка називає і сусіднього поміщика графа Чернишова також потомком гетьмана, і дуже оригінально пояснює походження самого родового прізвища графа. Коли один з предків теперішніх Чернишових був просто воєнним послужником, то в одному поході його ранили між бровою і вухом; за звичаєм запоріжців він затер цю рану порохом, вона загоїлася, але на її місці залишився від пороху чорний „шов". Ця прикмета стала додатковим прізвищем для його роду, і коли пізніше його вивели в графи, то товариська прикладка „чорний шов" була дана за прізвище новому графові Чернишову. У сусідню садибу Чернишових-Круглікових у Ярополчу немає такого легкого доступу, хоч сади цієї садиби зливаються із садами Гончарова..."

Стаття Краснова також багата на ілюстрації, серед яких є одна, що представляє погруддя гетьмана Дорошенка в Ярополчу в парку. Скульптора не зазначено.

Число учнів в американських школах

Вашингтон. — Уряд Виховання оцінює, що в найближчому шкільному році 1962-1963 число учнів у всіх американських школах становитиме 51.300,000, майже на два мільйони більше, як в шкільному році 1961 - 1962. Це число буде у приватних і публічних школах, починаючи від дитячих садків до коледжів включно. Щоб навчати таке велике число учнів, треба буде 1.744,000 клясових учителів, на 3.6% більше як в минулому шкільному році, коли число вчителів становило 1.684.000 осіб. Число учнів в 1962 - 1963 шкільному році розподіляється так: від дитячого садка до 8-ої кляси народної школи — 35.000,000; від 9-ої до 12-ої кляси — 11.700.000; у школах вищих за 12-ту клясу — 4.600,000. В публічних школах має бути 39.700,000, а в приватних — 7.000,000. Статистики передбачають, що значно збільшиться число учнів в коледжах в шкільному році 1965-1966 і пізніше, бо тоді вписуватимуться до академічних шкіл ті річники, які народилися в 1945 - 1947 роках, а число народин в тих роках було значно більше від нормального.

● Численні слухачі публічної дебати між обидвома кандидатами на сенатора в Массачусетсі МекКормеком і Кеннеді протестують проти того, що МекКормек під час дебати нападав не на програму свого противника, тільки на його особу і родину Кеннеді.

● Південну Грецію і південну Італію навістив у вівторок 28 серпня важкий землетрус, пошкодивши багато домів в різних містах і селах. Великих втрат у людях не було. В Греції занотовано тільки одного вбитого і двоє поранених. Як встановили науковці в Римі, землетрус дорівнював силі 50.000,000-тонової бомби. Землетрус досягнув своїми хвилями теж і Єгипту і спричинив завалення кількох домів у місцевості Шубра поблизу Каїро.

З НАШИХ БУДНІВ

СИЛЬНИЙ І КРАСНИЙ ЮВІЛЯТ

З-поміж усіх ювілятів, якими ми досі обшановували, Пласт заслуговує на окремий наш респект і пошанівок. Поминаючи історичні його заслуги на виховному та громадському полі, Пласт треба респектувати теж за те, що він такий ювілят, який сам собі робить параду. В нас, цивілістів, звичайно так водиться, що підготовою ювілеїв займаються комітети, громади, парафії, евентуально жінка, діти чи дальша фамілія. Він сам нібито й нічого про це не знає... Приходить до готелю на-опихане, сідає за стіл і, статечно позіхаючи, слухає промов, привітів, приймає чолобитню і конверти з грішми.

З Пластом і його славним 50-річчям справа мається інакше. Пластуни, як гонорове військо, махнули рукою на комітети і самотужки, закотивши рукави й обливаючись гірким потом, приготовляють Ювілейний З'їзд на Іст Четгем, З'їзд, якого ще не було на цій землі Вашингтона! Від нас, цивільних громадян, вони не просять колекти, презентів чи горіхових тортів. Вони ввічливо просять нас лише — заходьте чи заїжджайте, будь ласка, на Пластову оселю, будьте в нас дорогими гостями і не робіть балагану.

Балаган, безумовно, буде, як звичайно, коли з одному місці збереться більша кількість русинів. Та мені здається, що цим разом порядок буде забезпечений тим, що на чолі цього пластового війська стоїть генерал у спідниці — голова Крайової Пластової Старшини, п-ні Оля Кузьмович. Жіночка нібито невеличка, а тримає дисципліну, як МекАртур! Це нам такий генерал, що перед ним і Лісові Чорти мусять стояти наструнко!

Правда, що й Лісовим Чортам вже трохи притупились роги й ратиці, посивіли буйні кудли, покоцюрбились спини під тягарем років... Вони ще сильні, красні й доволі обережні, та вже не такі бистрі, як були колись... Молоді ж Чорти, Бурлаки та всякі Сіроманці — це вже не стара гвардія, загартована в мандрах, Березах і криміналах. Вони то, правда, часто співають про життя юне-молоде і наплечники на плечах, переважно возять їх у своїх „олдсмобілах". Втім — світ тепер модернізується, механізується, ракетизується, та й може часу не стає на довгі мандри вовчими тропами тоді, коли дехто з крайових земляків уже крутиться в орбітах...

Добре, що традиція ще зберігається. І добрий пластовий звичай. Традиція, що вливає в молоді душі поезію й романтику, без яких життя таке безбарвне-нецікаве. Уявляю собі картину — як під кінець Зустрічі, під чужими зорями і нерідним небом, засяде коло Великої Ватри троє - четверо пластових поколінь від посивілих сеньйорів до дрібних тут уже народжених жовтодзюбенят... А коли полине в тиху, надгудсонську ніч пісня про ясні зорі і тихі води далекої Вітчизни, тоді наш Ювілят, глянувши з почуттям гордости на своє насліддя, на тих саме жовтодзюбів, на новацтво і юнацтво, — скаже, мабуть, у глибокому зворушенні:

— Спасибі Тобі, Американська Україно, за ці юні лави, за молоді, українські душі, — найкращий ювілейний дар, складений мені у моє 50-річчя!

Ігор

З великим болем і смутком повідомляємо, що в четвер, 30-го серпня 1962 року, в пополудневих годинах, в Джерзі Сіті відійшла у Вічність, прийнявши Найсвятіші Тайни, наша Незабутня

ДРУЖИНА, МАТИ, ДОЧКА і СЕСТРА

бл. п. МИРОСЛАВА з ГОЛОВКІВ ДРАГАН

Померла на 48-му році життя, після довгої і важкої недуги.

ПАНАХИДА — в похоронному заведенні Івана Ковальчика, при Ґренд Стріт в Джерзі Сіті, Н. Дж., в П'ЯТНИЦЮ, 31-го СЕРПНЯ 1962 року, в год. 7:00 вечером.

ПОХОРОН — в СУБОТУ, 1-го ВЕРЕСНЯ ц. р., в год. 9:00 ранку, з пох. заведення І. Ковальчика до місцевої української католицької церкви св. ап. Петра і Павла й опісля на цвинтар Святого Хреста в Арлінґтоні, Ню Джерзі.

АНТІН ДРАГАН — чоловік
ОКСАНА і БОРИС — дочка і син;
ЄВГЕНІЯ з Вачинських ГОЛОВКА-ФЕРЕНЦЕВИЧ — мати;
НАДІЯ ГУБЕР з чоловіком ПЕТРОМ та дочками;
МАРІЯ ДОГАЗА з чоловіком д-ром МИХАЙЛОМ;
ІВАННА ЧОРНІЙОВСЬКА з чоловіком д-ром АНАСТАЗІЄМ і синами;
ОЛЬГА ЧМОЛА з чоловіком ІГОРЕМ та дітьми — сестри.
ЮРІЙ ФЕРЕНЦЕВИЧ — брат;
РОМАН ФЕРЕНЦЕВИЧ з дружиною ІРИНОЮ та синами — брат;
ОМЕЛЯН БАЧИНСЬКИЙ з дружиною і дітьми — кузин.

УПРАВА і УЧИТЕЛЬСЬКИЙ СКЛАД Т-ВА „РІДНА ШКОЛА" в ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж.
в глибокому смутку повідомляють своїх Членів і Громадянство, що в четвер, 30-го серпня 1962 року передчасно померла

бл. п. Мирослава ДРАҐАН

Незабутня Голова Товариства, Невтомна Громадська Діячка

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

З невимовним смутком повідомляємо Свояків, Приятелів та Знайомих, що 9-го серпня 1962 року помер у Шикаго, на 61-му році життя,

бл. п. д-р Андрій Володимир ОЛЬШАНСЬКИЙ

учасник Визвольних Змагань.

Похоронений 13-го серпня 1962 р., з церкви св. Миколая, на місцевому кладовищі.

РОДИНА

Контактний Комітет Абсольвентів і Студентів УГА-УТГІ
з великим жалем повідомляє про передчасну смерть 23-го серпня 1962 року
ДОЦЕНТА ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ УТГІ

мґр. ТАРАСА БУКАТИ

Похорон відбувся 27-го серпня 1962 року в Шикаґо.

РОДИНІ ПОКІЙНОГО ВИСЛОВЛЮЄМО ГЛИБОКЕ СПІВЧУТТЯ.

ЧЛЕНИ ЮНЬЙОНУ РОЗБІРЩИКІВ ЛЬОКАЛЮ ч. 95!

Інтернаціональний юньйон уневажнив вибори, що відбулися в нашому льокалі 9-го ЧЕРВНЯ цього року, і призначив нові номінаційні Збори для нових виборів усієї адміністрації льокалю на

4-го ВЕРЕСНЯ — о год. 7:00 вечора.

На цих зборах Ви маєте зажадати, щоб вибрано — а не призначено згори — трьох членів комісії для наступних виборів.

Пам'ятайте, що від цих зборів залежатиме Ваша дальша робота і Ваш та Ваших родин добробут.

<— УСІ НА ЗБОРИ! —>

Чарлз Ґленн

НАСПІЛА З УКРАЇНИ СУМНА ВІСТКА, ЩО 24-го ЛИПНЯ 1962 РОКУ ПОМЕР У ЛЬВОВІ, НА 80-му РОЦІ ЖИТТЯ

св. п. Професор РОМАН ОРЛЕНКО-ПРОКОПОВИЧ

оперовий співак віденської опери та львівських театрів, вчитель сольового співу в Музичному Інституті ім. Миколи Лисенка у Львові, вчитель співу у львівських гімназіях, диригент хорів „Боян" та „Бандурист" у Львові, довголітній диригент хору при Волоській церкві. Перебув 10-річне заслання в Хабаровську, де при кінці свого перебування працював концертмайстром в тамошній опері. Залишив у глибокому смутку дружину Іванну з Сиротинських та дітей а також українську музичну громаду Львова.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Про цю сумну новину повідомляємо Родину, Приятелів та Знайомих братаничі Покійного:

о. ІВАН ПРОКОПОВИЧ
д-р ВОЛОДИМИР ПРОКОПОВИЧ
МАРІЯ ГОЛОД

Страйк на залізничій лінії Норт Вестерн спаралізував транспорт в 9-ох стейтах

Шикаго. — 30-го серпня застрайкувала робітнича спілка залізничих телеграфічних робітників, яка нараховує 1000 членів, і внаслідок цього припинився залізничий рух на третій щодо величини залізничій лінії Шикаго енд Норт Вестерн. Члени інших робітничих спілок, які працюють на залізниці, відмовилися переступити лінію пікетів, і тепер не працюють й інші залізничники. Страйк відчули вже 30-го серпня 36,000 тих робітників, які доїжджають до праці підміськими залізницями. Вони користали з інших комунаційних засобів, в першу черґу автобусів, які були переповнені в тих годинах, коли люди ідуть до праці, або вертаються додому. 10,000-милева залізнична лінія Шикаго енд Норт Вестерн курсує в таких стейтах: Іллиной, Вискансин, Мишиґен, Айова, Міннесота, Небраска, Південна і Північна Дакоти і Вайомінг. Секретар праці Артур Голдберґ і його новий наступник на цьому становищі Вілліям Віллард Вірц до останньої хвилі робили заходи, щоб недопустити до страйку, але це не вдалося, і страйк почався. Він охопить товаровий рух на цій лінії, яка в минулому році з усіх дол. 281 мільйонів прибутків, аж дол. 190 мільйонів мала з товарового руху.

• 52-річний данський прем'єр Вігго Кампман вирішив зрезиґнувати зі свого становища і зі свого посту в парляменті, бо він знов мав серцеву атаку, хоч 18 днів тому лікарі визнали його були за вповні здорового. Його наслідником має бути 47-річний соціял - демократ Єнс Отто Краґ.

УСК НЮ ЙОРК ГРАЄ В БРІДЖПОРТІ

Перед початком лігового сезону футбольна дружина УСК Ню Йорк має в пляні відбути декілька зустрічей з другими українськими футбольними дружинами са Сході ЗДА. Так після пляну, вже в наступну неділю, 2-го вересня, УСК Ню Йорк зустрінеться в змаганнях на виїзді з чільною українською дружиною стейту Коннектикат, УСК Бріджпорт. Ці товариські змагання відбудуться в Бріджпорті в цю неділю, о год. 3:00 по полудні.

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі"